

SEMANTIČKI IZAZOVI JEZIKA KRIVIČNOG PRAVA*

Dr Katarina Radojković Ilić^a

Jezik prava, kao i drugi jezici struke, pored morfosintaksičkih i pragmatiskih, ispoljava različite leksičke osobenosti. U radu se analiziraju semantički odnosi koji postoje u francuskom jeziku prava. Kao korpus poslužili su zakonski tekstovi iz oblasti francuskog krivičnog prava, u prvom redu Krivični zakonik i Zakonik o krivičnom postupku. Jedan od ciljeva rada bio je da se utvrdi da li su i u kojoj meri sinonimija, polisemija i homonimija rasprostranjeni fenomeni u jeziku prava, imajući u vidu da kao svaki sociolekt, jezik prava teži jednoznačju i preciznosti termina. Analiza je pokazala da se svi semantički odnosi svojstveni opštem jeziku ispoljavaju i u jeziku prava. Dok je homonimija manje česta pojava, sinonimija je veoma izražena a pored eksterne polisemije, koja se ispoljava na način da jedna reč može imati različito značenje u opštem jeziku a drugo u jeziku prava, zastupljena je i unutrašnja polisemija, te u okviru različitih pravnih podžanrova mogu postojati različita značenja, što predstavlja izazov kako za stvaranje, tumačenje i primenu prava, tako i za komparativnu analizu i prevođenje pravnih tekstova.

KLJUČNE REČI: jezik prava, krivično pravo, semantički odnosi, stručna terminologija

* Rad je nastao u okviru strateškog projekta *Problemi stvaranja, tumačenja i primene prava 2024*, čiji je nosilac Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu.

^a Nastavnik stranog jezika, Pravni fakultetu Univerziteta u Beogradu.

E-mail: katarina.radojkovic@ius.bg.ac.rs, ORCID <https://orcid.org/0009-0006-4300-8653>

UVOD

Jezik prava je veoma kompleksna oblast i kao predmet istraživanja postavlja pred istraživača veliki broj izazova. Oni se odnose kako na nejasnu definiciju same oblasti i odnos između opšteg jezika i jezika prava, tako i na terminološke nedoumice i različite pristupe ovom pitanju koje imaju lingvisti i pravnici a takođe i na činjenicu da se jezik prava dodatno raslojava na podžanrove. U ovom istraživanju, jezik prava se posmatra kao jezik struke koji kao i drugi stručni jezici (jezik ekonomije, nauke ili medicine) nije autonomna celina niti zaseban jezik nego specifičan upotrebnii varijetet jednog jezika čije osnovno zajedničko jezgro čini takozvani opšti jezik odnosno, kako ga definiše Bugarski, varijetet jednog jezika i specifičan vid upotrebe toga jezika koji služi pojmovno-terminološkom konstituisanju neke struke i komuniciranju unutar te struke (Bugarski, 1997, str. 201).

Kao što je rečeno, već sam naziv oblasti istraživanja unosi neke terminološke nedoumice te se u stručnoj literaturi mogu naći različiti nazivi: pravni jezik, pravnički jezik, jezik prava, jezik pravne struke, odnosno kada je engleski jezik u pitanju *language of law, legal language, lawyers' language* ili francuski *langue juridique, langage juridique, langue de droit* itd. Ovo je donekle posledica raslojavanja jezika prava na podvarijetete koji ispoljavaju značajne razlike na semantičkom, pragmatiskom i morfosintaksičkom nivou kako u odnosu na opšti jezik tako i u odnosu na jezik prava ako bismo ga posmatrali kao celinu. Stoga su se u stručnoj literaturi formirali različiti nazivi za različite podžanrove jezika prava. Većina autora globalno izdvaja tri ili četiri glavna podvarijeteta, bez obzira da li je predmet proučavanja francuski ili srpski jezik prava. Prvi je jezik koji je vezan za stvaranje propisa, odnosno zakonski jezik, jezik pravne norme ili jezik zakonodavca Taboroši (2006, str. 29). U francuskom se za ovaj podžanr najčešće koristi naziv *langage légal* (Wroblewski, 1988) ili *discours législatif* (Cornu, 2005, str. 211). Drugi podržanr je pravosudni jezik odnosno jezik koji se koristi u radu pravosudnih institucija: jezik suda, jezik pravosuđa Taboroši (2006, str. 29) odnosno *discours juridictionnel* (Cornu, 2005, str. 211) ili *langage juridique jurisprudentiel* (Wroblewski, 1988) u kome se dalje mogu izdvajati drugi podžanrovi: jezik advokata, jezik građana i jezik sudske prakse. Treći podvarijetet je govor pravne nauke ili jezik teorije prava odnosno *langage juridique scientifique* (Wroblewski, 1988) u kome se opet mogu kao podžanrovi izdvojiti jezik pravne dogme (*langage juridique dogmatique*) i jezik pravne teorije (*langage juridique théorique*), dok se pod četvrtim podrazumeva jezik kojim oni koji nisu pravni stručnjaci govore o pravnim temama i za koji se koriste različiti nazivi: pravno relevantni govor građana (Visković, 1989), svakodnevni pravnički jezik (Podgorac, 2006) ili narodski pravnički jezik (Maksimović, 2006), odnosno *langage juridique commun* (Wroblewski, 1988).

Iako ne postoji idealan naziv, smatramo da bi najprikladnije bilo koristiti termin jezik prava kao najsveobuhvatniji u skladu sa definicijom Nikole Viskovića koji pod ovim terminom podrazumeva „jezični podsistem koji upotrebljavaju osobe nadležne da izriču pravne norme, opće i pojedinačne, zatim pravnici u njihovom praktičnom i znanstvenom radu te svi oni koji obavljaju jezične radnje ponavljajući načine izražavanja normotvoraca i pravnika“ (1989, str. 16). Ovaj naziv obuhvata dakle sve podvarijetete u okviru pravne struke za razliku od termina kao što su na primer pravnički jezik, *language légal*, *legal language* ili *lawyers language* koji odgovaraju samo jednom od varijeteta.

Pored pomenutih podvarijeteta, raslojavanje jezika prava može se posmatrati i sa aspekta pravnog koncepta (jezik kontinentalnog, anglosaksonskog, evropskog prava), sa hronološkog aspekta (na primer razlike između jezika feudalnog, modernog ili samoupravnog socijalističkog prava), sa aspekta različitih pravnih grana (jezik ustavnog, krivičnog, obligacionog ili privrednog prava) ili kroz prizmu različitih diskursa (govor zakonodavca, govor pravne prakse, govor pravne nauke, govor advokata itd). Kada je u pitanju francuski jezik, moguće je takođe uzeti u obzir i teritorijalni kontekst, odnosno razlike koje se javljaju u francuskom jeziku prava u Francuskoj, Švajcarskoj ili Kvebeku.

Jedan od problema u proučavanju jezika prava i njegovih osobenosti je i nedostatak integrativnog pristupa budući da se pravnici uglavnom fokusiraju na terminološka istraživanja najčešće određenog uskog korpusa, posmatrajući izdvojene pojave dok su lingvistička istraživanja često ograničena na jezičke aspekte proučavanja pravnih tekstova te ni jedan od ovih pristupa ne pruža kompletnu sliku.

Kada je reč o istraživanjima jezika prava sa lingvističkog aspekta mogu se proučavati postojeće razlike u poređenju sa opštim jezikom, ali i razlike između opšteg jezika i različitih podvarijeteta, kao i međusobne razlike koje postoje između tih podvarijeteta. Postavlja se međutim pitanje na kojim se sve nivoima ove specifičnosti ispoljavaju. Neki lingvisti smatraju da razlike postoje samo na leksičkom planu (Wroblewski, 1988) dok drugi zastupaju stanovište da se razlike između pravnog jezika i opšteg jezika ispoljavaju na svim nivoima izuzev fonetskog odnosno na sintaksičkom, morfološkom, leksičko-semantičkom i pragmatikom planu. Mišljenja smo da prilikom istraživanja treba imati u vidu i vrstu razlika budući da mogu postojati sadržajne razlike onda kada pravni sistem stvara svoje posebne jezičke elemente dok pod frekvencijskim razlikama podrazumevamo situaciju kada su u pitanju isti elementi koje sadrži opšti jezik ali se oni koriste sa manjom ili većom učestalošću. Sadržajne razlike uglavnom se ispoljavaju na leksičko-semantičkom i pragmatikom nivou, dok su frekvencijske razlike češće na morfološkom i sintaksičkom nivou.

U ovom israživanju najpre ćemo opisati pojavu polisemije, homonimije i sinonimije u jeziku prava a potom ćemo navesti neke od najkarakterističnijih primera ovih semantičkih fenomena u jeziku krivičnog prava.

POLISEMIJA

Polisemija je fenomen koji je svojstven leksemama opšteg jezika u kome razlikujemo lekseme koje se mogu realizovati u više značenja od onih koje odlikuje svega jedno značenje, te se u lingvističkoj terminologiji pravi razlika između polisemnih (višeznačnih) leksema i monosemnih (jednoznačnih) leksema. Monosemne su lekseme kod kojih je odnos između označitelja i označenika jednoznačan, odnosno jednom označitelju odgovara samo jedan označenik. Ovakve reči, dakle, imaju samo jedno, precizno značenje. Monosemne su u opštem jeziku najčešće učene ili niskofrekventne reči, odnosno one koje se retko koriste u svakodnevnom govoru (na primer većina brojeva). Pod polisemnim ili višeznačnim leksemama podrazumevaju se one koje imaju više od jednog značenja.

Polisemija je dakle svojstvo neke reči da može imati više značenja, što zapravo znači da jezički znak ima više od jednog označenika. Ovaj termin prvi put je upotrebio M. Bréal 1897. godine i definisao je kao pojavu upotrebe jedne reči u dva ili više značenja. Polisemija je pre svega dijahronijski fenomen, nastao kao posledica semantičkih izmena. Reč kroz upotrebu dobija novo značenje, ali se novim značenjem ne eliminiše staro. Stoga je polisemija rezultat paralelnog postojanja novih i starih značenja, a prilikom upotrebe neke lekseme, kontekst eliminiše druga moguća značenja o kojima nije reč (Bréal, 2005, str. 154). Ova pojava je posledica jezičke ekonomije. Pošto u čovekovom okruženju ima mnogo više pojava nego leksema kojima bi one bile imenovane, postojećim leksemama se dodaju nova značenja. U suprotnom, broj leksema bi se nekontrolisano uvećavao i na taj način otežao sporazumevanje ili ga čak učinio nemogućim.

Kada je reč o jeziku prava, polisemija se ispoljava na više načina. Najčešća je spoljašnja ili eksterna polisemija, koja nastaje kada jedna leksema pređe iz opšteg jezika u jezik prava ili obratno promenišći u manjoj ili većoj meri značenje. Ukoliko reč pređe iz opšteg jezika u jezik struke može se reći da dobija status stručnog termina i ovaj proces nazivamo terminologizacijom dok se suprotna situacija, kada reč iz jezika struke pređe u opšti jezik i nekada se toliko ustali u svakodnevnom govoru da gubimo iz vida da je potekla iz jezika struke naziva determinologizacija (Vušović, 2013, str. 213).

Korni ove polisemne lekseme naziva „rečima dvostruke pripadnosti“ (Cornu, 2005). U svom obimnom istraživanju, autor izdvaja leksičke elemente u dve velike grupe. U prvu grupu svrstava reči koje nemaju nikakvo značenje u opštem jeziku, odnosno osim pravnog značenja nemaju nijedno drugo, čak ni metaforično značenje, te isključivo pripadaju jeziku prava i u većini slučajeva su monosemne. On ih naziva leksemama „isključive pravne pripadnosti“ (*mots d'appartenance juridique exclusive*). Drugu grupu čine reči „dvostruke pripadnosti“ (*mots de double appartenance*) odnosno poliseme koje istovremeno pripadaju leksici opšteg jezika i leksici jezika prava. Autor je utvrdio da reči koje imaju isključivo pravno značenje ima samo 400 i da su to prevashodno reči vezane za sudski postupak kao što su *cassation, exequatur, greffier, pourvoi, interjeter, prud'hommes, procureur*, zatim reči iz oblasti imovinskog i obligacionog prava *acquereur, cédant, cessionnaire, créancier, débiteur, procuration, nue-proprieté*; naslednog prava *donateur, donataire, légataire, testateur*, kao i reči koje se tiču kreditnog prava ili zakupa *créditeur, hypothécaire, bailleur, location, loyer*. One nemaju nikakvo izvanpravno značenje jer pojam na koji se odnose ne postoji u svakodnevnom životu, pa samim tim ne postoji ni u opštem jeziku a njihovo značenje je izuzetno precizno.

Mnogo je veći broj leksema takozvane „dvostruke pripadnosti“, koje imaju značenje kako u opštem jeziku, tako i u jeziku prava. One mogu imati glavno značenje u jeziku prava a sekundarno u opštem jeziku i obratno. U reči kojima je pravno značenje primarno a koje su iz jezika prava prešle u opšti jezik i time ga na izvestan način obogatile spadaju na primer *droit, justice, loi, règle, permission, interdicton, sanction, légitime, juger, tribunal, compétence, avocat, témoin, magistrat, procédure, débat, sursis* itd. Ovo su ključne reči jezika prava jer izražavaju suštinske kategorije i osnovne pojmove vezane za sudstvo. Sekundarno značenje koje poprimaju u opštem jeziku može biti figurativno, neutralno ili familijarno kao na primer imenica *divorce* (razvod) koja se u opštem jeziku pored osnovnog značenja koristi u figurativnom značenju kao sinonim za *rupture* (prekid, razilazak) ili *plaidorie* (pledoaje), što je u prenesenom značenju bilo kakav govor u nečiju korist, *tutelle* (tutorstvo), *patrimoine* (nasleđe) itd. Neke reči imaju u opštem jeziku neutralno značenje ali udaljeno od značenja koje imaju u jeziku prava. Tako *juger* (suditi) dobija značenje *apprécier, estimer* (prosuditi, oceniti), *témoin* nije samo svedok u postupku nego može značiti svedok svog vremena ili svedok društvenih promena, *règle* nije samo propis nego i pravilo (*règle de grammaire*) itd.

U drugu grupu spadaju reči koje imaju primarno značenje u opštem jeziku a sekundarno u jeziku prava. One zadržavaju deo značenja koje su imale u opštem jeziku ali dobijaju specifično pravno značenje: *principe, fond, motif, volonté, capacité, abus* i ono je najčešće preneseno kao na primer *parquet* (parket u opštem jeziku,

tužilaštvo u jeziku prava), *siège* (*sedište* u opštem jeziku, *sudije* u jeziku prava), ili *barreau* (šipka, *rešetka* u opštem jeziku, *advokatska komora* u jeziku prava). Konačno, može se dogoditi da reč ima u jeziku prava potpuno drugačije značenje sasvim udaljeno od onog koje ima u opštem jeziku kao što je *minute* (minut) koja u jeziku prava označava original presude ili *grosse* (debela), koja se u pravosudnom diskursu koristi za kopiju presude sa klauzulom izvršnosti. Kornu ih naziva „rečima sa semantičkim prekidom“ jer pravno značenje potpuno izoluje reč i stavlja je izvan opšte razumljivosti. U ovu grupu spadaju i lekseme *fruit* (*plod, voće* u opštem jeziku, *prihod* u jeziku prava), *succomber* (*umreti, podleći* u opštem jeziku, *izgubiti postupak* u govoru advokata) i *auteur* (*autor* u opštem jeziku, *učinilac* u jeziku prava).

Fenomen polisemije u jeziku prava postaje još složeniji zbog činjenice da se on raslojava na podvarijetete, sa aspekta različitih pravnih grana (jezik ustavnog, krivičnog, obligacionog, privrednog prava itd) ili kroz različite diskurse (govor zakonodavca, govor pravne prakse, govor pravne nauke, govor advokata itd). Stoga pored spoljašnje polisemije postoji i unutrašnja ili interna polisemija, kada jedna leksema ima više značenja u okviru samog jezika prava. Kornu smatra da se jedan termin može smatrati pravnim polisemom ako jednom jezičkom znaku u okviru jednog pravnog sistema odgovaraju najmanje dva različita označenika (Cornu, 2005: 88). On zaključuje da, iako su lekseme koje pripadaju skupu reči isključivo pravne pripadnosti najčešće monosemne, za razliku od reči dvostruke pripadnosti koje su logično polisemne, nažalost se ne može reći da „isključivo pravničke reči“, (koje imaju značenje samo u jeziku prava) uvek monosemne. Neke od ovih reči odlikuju se unutrašnjom polisemijom i u jeziku prava imaju više različitih značenja. Imenica *saisine* na primer u procesnom pravu znači *podnošenje zahteva za pokretanje postupka pred sudom* dok u okviru naslednog prava označava *preuzimanje nasleđa od strane zakonitog naslednika* (Jovanović, Todorović, 2002, str. 1045). Nasuprot tome, neke reči takozvane dvostruke pripadnosti odlikuju se samo spoljašnjom polisemijom dok su u okviru jezika prava monosemne. One imaju jedno značenje u opštem jeziku a drugo u jeziku prava ali su u okviru jezika prava imaju samo jedno značenje, kao na primer *testament* ili *hypotheque*.

Navedimo ovde još nekoliko zanimljivih primera unutrašnje polisemije. Leksema *ordonnance* u ustavnom pravu označava *ordonansu*, akt koji donosi vlada nakon saglasnosti Parlamenta u skladu sa članom 38 Ustava iz 1958 a u procesnom pravu najčešće se koristi u značenju *odluka* ili *rešenje*. *Délit* u krivičnom pravu znači *prestup* ili *lakše krivično delo* dok u jeziku građanskog prava označava *građanski delikt*.

HOMONIMIJA

Pod homonimijom podrazumevamo semantičku pojavu kada više reči imaju istu fonetsku ili grafičku formu ali imaju različita značenja, odnosno označitelj jezičkih znakova je isti, dok se njihovi označenici potpuno razlikuju. Ona se može javiti u vidu homofona, kada se reči izgovaraju isto, ali imaju različite grafičke realizacije ili homografa ukoliko se isto i pišu i izgovaraju. Dok se polisemija smatra neophodnom i opštom karakteristikom jezika, neizostavnom posledicom jezičke ekonomije bez koje bi se broj leksema beskonačno uvećavao i na taj način otežao ili čak onemogućio sporazumevanje, homonimija se smatra nekom vrstom jezičke anomalije.

Razlike između polisemije i homonimije često je teško odrediti, te se pribegava različitim, etimološkim, sintaksičkim, morfološkim ili semantičkim kriterijumima koji često nisu pouzdani. Bouvere smatra da se o homonimiji može govoriti u slučajevima kada se isti termini koriste u disciplinama koje su međusobno vrlo različite (na primer, termin *clé* u terminologiji muzičke umetnosti i tehnike). Međutim, kada se radi o srodnim disciplinama, termine bi trebalo smatrati polisemičnim (Bouveret, 1998, str. 401). Drugi autori rukovode se etimologijom i bliskošću značenja kao kriterijumima, tako da, ako su se različita značenja razvila od jednog termina smatramo da je u pitanju polisemija dok homonimima smatramo koincidenciju dva jezička znaka. (Lyons, 1978). Jakimovska (2012, str. 332) skreće pažnju na razliku između apsolutnih i delimičnih homonima. Apsolutni homonimi imaju identičnu formu, pripadaju istom diskursu a imaju veoma udaljena značenja, kao što su na primer imenica *héroïne* (1. junakinja, 2. droga heroin) ili glagol *voler* koji može značiti leteti ili krasti. Autorka smatra da delimična homonimija nastaje kada dva homonima pripadaju različitim gramatičkim kategorijama: *juge* kao imenica (sudija) i kao treće lice jednine prezenta glagola *juger* (suditi). Poredeći francuski i makedonski jezik, ona zaključuje da je francuski jezik mnogo podložniji delimičnoj homonimiji nego slovenski jezici zasnovani na principu jedan glas - jedno slovo i da je to jedan od razloga zbog kojih je francuski jezik težak za studente. S druge strane, svaki jezik ima svoje instrumente za sprečavanje dvosmislenosti, kao što su, francuskom jeziku, upotreba članova za muški i ženski rod (*le poste-la poste*), upotreba akcenata (*dû/du, là/la*) itd (Jakimovska, 2012, str. 333).

Etimologija nam se čini najsigurnijim kriterijumom da odredimo da li je reč o polisemiji ili homonimiji kao što možemo videti na primeru reči *louer*. Ovaj glagol u značenju *glorifikovati, slaviti* potiče od latinskog glagola *laudare* dok nas u značenju *iznajmiti* ili *dati u zakup* etimologija dovodi do latinskog glagola *locare*. Stoga je jasno da su u pitanju homonimi a derivacija ovih glagola potvrđuje ovaj zaključak

budući da *louer* u značenju *iznajmiti* daje imenice *locataire*, *location*, *loueur* dok kod njegovog homonima *louer* u značenju *slaviti* to nije slučaj. Dakle reč je o lingvističkoj koincidenciji dve lekseme koje nemaju nikakve veze jedna sa drugom. Sličan je primer *police* (policija) koja potiče od lat. *politia* i grčke reči *polis*) i homonima *police* (polisa) koja potiče od latinske reči *apodixia* na provansalskom *pollissa*).

Iako je prisutna u jeziku prava, homonimija predstavlja mnogo manji problem od polisemije i sinonimije najpre jer je mnogo manje učestala u svim jezicima struke, a osim toga zbog činjenice da zbog udaljenosti značenja kontekst igra mnogo veću ulogu nego kada je reč o polisemima što potvrđuju i sledeći primeri: homonimi *avocat* (1. avokado, 2. advokat), *port* (1. luka, sklonište 2. nošenje - *port d'armes*) ili homofoni *cession* (ustupanje, cesija) i *session* (sednica, saziv).

SINONIMIJA

Pod sinonimijom podrazumevamo odnos između dve lekseme koje imaju različite oblike a isto ili približno isto značenje. Sinonimi su, dakle, reči koje imaju različite označitelje, a iste označenike. Pripadaju istoj kategoriji reči i dele se na apsolutne ili totalne sinonime i delimične ili parcijalne sinonime. Apsolutni sinonimi (*synonimes parfaits/totaux*) su lekseme koje se uvek i u svim kontekstima mogu međusobno zamenjivati. Oni se smatraju izuzetno retkim u opštem jeziku, jer su vezani za monosemne lekseme a pojedini autori ih smatraju balastom u jeziku (Šipka, 1998:45), jer su suprotni principu jezičke ekonomije koji ne trpi gomilanje jedinica iste vrednosti. Delimični sinonimi (*synonymes approximatifs*) umnogome zavise od konteksta. To zapravo znači da se ovakvi leksemi u nekim kontekstima mogu zamenjivati, a u nekima ne. Ovakav tip sinonima vezan je za polisemne lekseme, tako da se u odnosu sinonimije u nekim kontekstima nađu samo neka a ne sva njihova značenja. U grubljem referencijalnom smislu sinonima u opštem jeziku ima dosta, ali ako se uzmu u obzir finije semantičke nijanse i razlike u upotrebi, apsolutnih sinonima ima vrlo malo ili ih uopšte nema. Kako navodi Bugarski (2007, str. 212) par „izvor“ i „vrelo“ izgledaju na prvi pogled kao apsolutni sinonimi ako ih posmatramo izolovano, međutim oni ne podležu kriterijumu da moraju biti zamenljivi u svakom kontekstu. Zbog toga se događa da istoznačnice postoje paralelno neko vreme, ali da se nakon toga značenje neke od njih diferencira ili da se neka od njih prosto izgubi iz jezika. Ovaj proces naziva se desinonimizacija (*désynonymisation*). Budući da je u jeziku veći broj polisemnih od monosemnih leksema, logično je i da su ovakvi sinonimi mnogo češći. Njihova pojava je, za razliku od apsolutnih sinonima, opravdana, jer omogućava preciznije izražavanje i bogaćenje jezika.

Kada je reč o sinonimiji u jeziku struke opšti je stav da je ova pojava nepoželjna i da sinonime treba eliminisati jer ometaju naučnu i stručnu komunikaciju. Smatra se da idealan termin u jeziku struke treba da bude transparentnog značenja, internacionalan ustaljen, kratak, precizan, nedvosmislen, integrisan u sistem našeg jezika (Šipka, 1998, str.128). Bugarski takođe smatra da je nesinonimnost pored internacionalnosti, ustaljenosti i nedvosmislenosti osnovna karakteristika idealnog termina (2007, str. 92).

Postojanje apsolutnih sinonima u jeziku prava može se dovesti u sumnju. Kako navodi Jakimovska *magistrats du parquet* i *magistrats debout* redak su primer apsolutne sinonimije budući da se mogu međusobno zameniti u svim kontekstima i bez promene značenja (2012, str. 326). Postavlja se međutim pitanje jezičkog registra u kome se koriste. Kornić smatra da je pojava apsolutne sinonimije u jeziku prava izuzetno retka jer čak i u slučajevima kada dve reči imaju isto značenje ne moraju imati isto značenje u svim kontekstima, kao što su *dommage* i *préjudice* koji se smatraju sinonimima ali ipak postoji razlika u značenju jer se *préjudice* koristi za posledicu uzrokovanu štetom dok se *dommage* koristi da označi samu štetu. Slično je Bisardionovo tumačenje prema kome *dommage* označava činjenicu (materijalnu ili moralnu štetu) a *préjudice* posledicu te činjenice. Stoga *dommage* može postojati i van pravnog konteksta, dok *préjudice* proističe iz prava i u svom značenju implicira naknadu štete. Drugim rečima može postojati *dommage* a da ne postoji *préjudice* (Bisardion, 2009, str. 33).

Sinonimija predstavlja izuzetan izazov za prevođenje pravnih tekstova kao što pokazuju primeri koje navodi Jakimovska (2012, str. 326) glagoli *casser* i *annuler* se na srpski i makedonski prevode u značenju *poništi* i u mnogim kontekstima se mogu koristiti kao sinonimi i paralelno upotrebiti. Može se reći *casser une décision* ili *annuler une décision*, *casser un testament* ili *annuler un testament*. Međutim u drugim kontekstima oni nisu međusobno zamenljivi: kaže se *annuler un mariage* ali se ne može reći *casser un mariage*. Osim toga u pojedinim kontekstima moguće je upotrebiti samo *casser* (*casser un fonctionnaire*, *casser un juge*, *casser les prix*) ili samo *annuler* (*annuler une convention*, *annuler une déposition*, *annuler un droit*, *annuler une peine*). Kada je francuski jezik u pitanju treba uzeti u obzir i postojanje regionalnih varijacija u značenju pojmova. Na primer *ministre de la justice* i *garde des sceaux* su sinonimi u Francuskoj (doduše sa razlikom u jezičkom registru) ali se u Belgiji koristi samo *ministre de la justice* dok se u Švajcarskoj za funkciju ministra pravde koristi *conseiller fédéral*.

Spomenimo na kraju da postoje i parovi sinonima gde jedna reč pripada opštem jeziku ili, ako govorimo o podžanrovima, takozvanom svakodnevnom pravničkom jeziku a druga usko specijalizovanom jeziku, na primer govoru zakonodavca. Takvi su primeri

mort-décès (smrt) ili *conjugal-matrimonial* (bračni). Neke parove čine reči koje pripadaju različitim registrima kao što je policajac: *policier* u opštem jeziku, *officier de police* u jeziku prava, *flic* u svakodnevnom žargonu.

Konačno, i princip jezičke ekonomije, paradoksalno, izaziva pojavu sinonimije. On zapravo utiče na to da se kompleksne leksičke jedinice, smatrane preglomaznim i opterećujućim, zamene drugim, kraćim formama nastalim različitim morfološkim postupcima tvorbe reči (sigle, skraćivanja termina, elipsa). Rezultat ovakvog postupka često je paralelna upotreba i skraćenog i razvijenog oblika termina koji upućuju na identičnu sadržinu kao u primerima: *ONU – Organisation des Nations Unies*, *TGI – Tribunal de grande instance* itd.

SEMANTIČKI ODNOSI U FRANCUSKOM JEZIKU KRIVIČNOG PRAVA

Kao što je rečeno u uvodnom delu, semantičke odnose polisemije, sinonimije i homonimije analizirali smo na korpusu koji su prevashodno činili zakonski tekstovi iz oblasti francuskog krivičnog prava, u prvom redu *Code pénal* i *Code de procédure pénale*, kao i drugi tekstovi. Korpus se sastojao od imenica i prideva i iako nije iscrpan, jasno pokazuje da se semantički odnosi ispoljavaju u jeziku prava sa manjom ili većom frekventnošću. Primeri koji slede izdvojeni su kao najilustrativniji i većinu prati prevod na srpski same autorke dok su, kod nekih primera, preuzeti prevodi iz *Rečnika pravnih termina* (Jovanović, Todorović, 2002), ili objašnjenja na francuskom iz rečnika *Robert* ili stručnih rečnika (Cornu, 2004; Bissardion, 2009).

ABANDON

Ovo je polisemna leksema, koja je iz opšteg jezika u značenju *odustajanje, napuštanje* (*action d'abandonner, de renoncer à qqch. ou de laisser qqch., qqn*) prešla u jezik prava dobivši specifično značenje. U građanskom pravu je najčešće u značenju *odustajanje od nekog prava* kao u sintagmi *abandon de propriété* dok u jeziku krivičnog prava dobija specifično značenje i odnosi se na nedavanje izdržavanja - *abandon de famille*, krivično delo prema članu 227-3, ili na zanemarivanje dužnosti prema maloletnom licu- *abandon d'enfant* (*Code Pénal* 227-17).

BLANCHIMENT

Polisemna leksema, *blanchiment* u opštem jeziku znači *izbeljivanje* (*action de blanchir*) dok u jeziku prava dobija sasvim drugačije značenje, *pranje novca*, krivično delo po članu 324 (*Code Pénal* 324).

APPEL

Ovde imamo najpre spoljašnju polisemiju, jer su značenja ove reči veoma različita u različitim oblastima i kontekstima: *poziv* (na primer telefonski) u opštem jeziku, *mobilizacija* u vojnom jeziku, ali i unutrašnju polisemiju u okviru jezika prava. Pored značenja *poziv za dostavljanje ponuda* kao *appel d'offres* kako se definiše u Zakonu o javnim nabavkama (*Code de la commande publique*, art.L2124-2), najrasprostranjenija je u jeziku prava u značenju žalba. Pored toga ova leksema ima u jeziku prava i parcijalni sinonim *pourvoi*. Oba termina se na srpski jezik prevode kao žalba, ali se u francuskom jeziku *appel* odnosi na žalbu drugostepenom sudu dok je *pourvoi* žalba kasacionom sudu (*pourvoi en cassation*).

AVOCAT

Jedna od ključnih reči pravnog vokabulara, koja je iz jezika prava prešla u opšti jezik gde se njena polisemičnost ispoljava tako što dobija figurativno značenje *lice koje zastupa nečije ideje*. Takođe ima svoj homonim *avocat* u opštem jeziku (na srpskom *avokado*). Pored toga, u jeziku prava *avocat général* znači *tužilac* pred apelacionim, kasacionim i porotnim sudom, dakle parcijalni je sinonim imenice *procureur*.

TÉMOIN

Slično prethodnom primeru leksema *témoin* je iz jezika prava prešla u opšti jezik poprimivši značenje svedoka nekog događaja (slično kao i u srpskom jeziku).

PARQUET (MAGISTAT DU PARQUET,
MAGISTRAT DEBOUT, PROCUREUR)

Ovo je izuzetno zanimljiv primer terminologizacije, jer je leksema, pored značenja *parket* u opštem jeziku, dobila značenje *tužilaštvo* u jeziku prava. Smatra se da je ušla u jezik prava i promenila značenje još u XVII veku kada je za tužioce bio rezervisan poseban deo u sudu prekriven parketom. U tom periodu nastali su i sinonimi za reč *tužilac*: *magistrat du parquet* ili *magistrat debout* („koji stoji“ pošto tužioci stoje dok zastupaju interese društva). Treći sinonim *procureur* koristi se i u opštem i u stručnom jeziku. Iz istog perioda datiraju i *magistrats assis*, *magistrats du siège* ili samo *le siège* (u opštem jeziku *sedište*), kao sinonimi reči *juges* (sudije) jer oni sede sve vreme trajanja suđenja, kao i *barreau* (advokatska komora), jer je mesto na kome su bili smešteni advokati bilo odvojeno od ostalog dela sudnice drvenom šipkom (*barre*) te je reč *barreau* ušla u jezik

prava kao naziv za red advokata odnosno advokatsku komoru. Od imenice *parquet* je izvedena i reč *parquetier* koja označava tužioca ali samo u pravničkom žargonu.

ARRÊT

Odlikuje se kako unutrašnjom tako i spoljašnjom polisemijom. Pored nekoliko značenja u opštem jeziku (*zaustavljanje, stajalište*), u jeziku prava poprima različita značenja u različitim oblastima. U pravnim rečnicima kao što je *Vocabulaire juridique* navodi se najpre u opštem pravnom značenju kao drugostepena presuda ili presuda koju je donela pravosudna instanca koja nosi naziv *cour*, a potom u specifičnim značenjima. U međunarodnom javnom pravu *arrêt* je akt kojim jedna država zabranjuje stranom brodu da isplovi iz njenih voda dok u krivičnom pravu znači hapšenje i veoma je učestala u izrazima kao *mandat d'arrêt* (nalog za hapšenje) ili *maison d'arrêt* (zatvor) (Cornu, 2004, str. 72). U značenju *presuda* postoji i njen parcijalni sinonim, *jugement* koji ćemo posebno objasniti.

JUGEMENT

Imenica *jugement* takođe je zanimljiv primer istovremenog postojanja unutrašnje i spoljašnje polisemije. U opštem jeziku najfrekventnije je njeno značenje *mišljenje, rasuđivanje* (*opinion, point de vue, avis, sentiment, discernement, perspicacité, bon sens*), u religijskom diskursu nalazimo je u značenju *jugement dernier* (strašni sud) dok u jeziku prava označava prvostepenu presudu. U značenju *presuda* ima dva parcijalna sinonima, *arrêt* (kao što smo objasnili, označava drugostepenu presudu odnosno presudu koju je donela pravosudna instanca koja nosi naziv *cour*) i *verdict* koji se u krivičnom pravu odnosi na usmeno izjašnjavaње porote o krivici okrivljenog (Bissardion, 2009, str. 82).

MINUTE

Ovo je primer za pojavu koju Kornić naziva „rečima sa semantičkim prekidom“ jer je značenje u jeziku prava potpuno drugačije od onog u opštem jeziku. U opštem jeziku može značiti *minut*, u figurativnom smislu *trenutak* (*instant, moment*), u jeziku matematike *minut-šezdeseti deo ugla*, dok u jeziku prava znači *original presude*. Do ovog semantičkog prekida došlo je tako što su se nekada sve presude upisivale rukom u registar i to malim slovima te je *minute* u ovom značenju nastala od latinske reči *minutus* (mali). Nasuprot tome, otpravak presude ispisivao se velikim slovima te se ustalio termin *grosse* (što bukvalno znači *debela osoba*).

PRÉVENU (ACCUSÉ, INCULPÉ)

Ova tri termina primer su parcijalne sinonimije u francuskom jeziku krivičnog prava. Iako se najčešće prevode na srpski kao *okrivljeni*, oni nisu potpuni sinonimi budući da u francuskom jeziku prava postoje razlike u značenju. *Prévenu* je lice okrivljeno za prekršaj ili lakše krivično delo - *la personne traduite devant le tribunal correctionnel ou le tribunal de police afin d'y être jugée pour un délit ou une contravention*, dok je *accusé* lice okrivljeno za teško krivično delo - *la personne soupçonnée d'avoir commis un crime et traduite devant la cour d'assises pour y être jugée* (Bissardon, 2009, str. 10). Termin *inculpé* je izbačen iz upotrebe nakon stupanja na snagu novog Zakonika o krivičnom postupku 1.marta 1993, zbog povezanosti sa rečju *inculpation*, što je u suprotnosti sa presumpcijom nevisnosti i zamenjen je terminom *mis en examen*.

EMPRISONNEMENT (RÉCLUSION, PRISON)

Slično prethodnom primeru, reč je o parcijalnoj sinonimiji. *Emprisonnement* se koristi za kaznu zatvora do 10 godina dok se za kaznu preko 10 godina ili doživotnu osudu koristi *réclusion* (*réclusion perpétuelle*). I ovde možemo primetiti razliku u podvarijetetima. U pravno relevantnom govoru građana (*langage juridique commun*) reč *prison* koristi se kao sinonim za oba navedena parcijalna sinonima dok se u govoru pravnih stručnjaka koristi samo za zatvorsku ustanovu (*établissement pénitentiaire*). Drugim rečima, u govoru pravnih stručnjaka ne može se reći *il a été condamné à 5 ans de prison*, već samo *il a été condamné à 5 ans d'emprisonnement* dok se u novinskim člancima i u opštem jeziku ovi termini često zamenjuju.

MOBILE

Mobile može biti pridev (*mobile*, *pokretan*) i imenica muškog roda. Kao imenica u opštem jeziku i jeziku nauke ima značenje pokretno telo (*corps qui se déplace, considéré dans son mouvement*), u umetnosti se sreće u značenju *mobili* (*Œuvre d'art ou décorative, ensemble d'éléments articulés, construits en matériaux légers et pouvant prendre des dispositions variées*) a u jeziku krivičnog prava označava motiv za izvršenje krivičnog dela i u tom značenju koristi se i njen sinonim *motif*.

ENQUÊTE

Kao što je rečeno, češći su primeri polisemnih leksema koje su prešle iz opšteg jezika u jezik prava ali se događa i suprotno, kao kod imenice *enquête* koja je prešla

iz jezika krivičnog prava u opšti jezik, promenivši značenje. Dok se u jeziku krivičnog prava ovaj termin koristi za istragu koju vrši sudska policija (*Code de procédure pénale art 53, art 75*) u jeziku novinarstva, sociologije i psihologije ova leksema ima izmenjeno značenje *istraživanje, proučavanje, ispitivanje javnog mnjenja*. (*recherche méthodique reposant sur des questions et des témoignages, étude d'une question sociale, économique, politique par le rassemblement des avis, des témoignages des intéressés; sondage.*)

SANCTION

Takođe ređi primer prelaska lekseme iz jezika prava u opšti jezik pri čemu je značenje samo delimično izmenjeno. Pored toga odlikuje se i internom polisemijom jer u jeziku krivičnog prava označava krivičnu sankciju, dok se u starijim tekstovima u oblasti ustavnog prava koristila za potvrđivanje ili proglašenje nekog akta (sinonim termina *promulgation*).

VOL

Ovo je jedan od primera gde je teško utvrditi da li je reč o homonimiji ili polisemiji budući da obe imenice, *krađa* i *let* potiču od latinskog glagola *voler* (leteti). Pojedini autori smatraju da je kod glagola *voler* u pitanju homonimija (Jakimovska, 2012) a prema rečniku *Robert*, imenica *vol* u značenju *let* potiče od neprelaznog glagola *voler* u značenju *leteti* dok u značenju *krađa* potiče od prelaznog glagola *voler* u značenju *ukrasti*. Smatramo da je ipak ovde reč o polisemiji, odnosno da se značenje proširilo u smislu *oteti u toku leta, zgrabiti* (budući da *Vocabulaire juridique* navodi ovo značenje u jeziku sokolarstva) te da se vremenom razvilo značenje *ukrasti* tako da je imenica *vol* poprimila ovo novo značenje. U jeziku krivičnog prava označava krivično delo krađe - *soustraction frauduleuse de la chose d'autrui* (*Code pénal*, 311-1).

ZAKLJUČAK

Iz navedenih primera vidimo da se u jeziku prava ispoljavaju isti značenjski odnosi kao u opštem jeziku. Iako bi se očekivalo da, kao svaki jezik struke, teži monoreferentnosti, jezik prava je jednako podložan polisemiji, sinonimiji i homonimiji kao i opšti jezik. Činjenica je da je homonimija ipak manje izražena, odnosno da predstavlja manji problem od polisemije i sinonimije jer kontekst igra veliku ulogu te je skoro nemoguće da dođe do dvosmislenosti kao u navedenom primeru *avocat* (1.advokat, 2.avokado). S druge strane, polisemija je izuzetno izražena, kako spoljašnja kao što smo pokazali u primerima *blanchiment*, *parquet*, *enquête*, *appel* tako i unutrašnja, te su česti slučajevi da lekseme imaju različito značenje u okviru samog jezika prava (*ordonnance*, *arrêt*, *appel*). Primećujemo i da je u većem broju slučajeva došlo do prelaska leksema iz opšteg jezika u jezik prava i da su one dobile jedno ili više specifičnih značenja kao što su *appel*, *blanchiment*, *parquet*, *siege*, *arrêt*, ali postoje i suprotni primeri, da su reči koje su nastale u jeziku prava prešle u opšti jezik promenivši jedno ili više značenja (*avocat*, *enquête*, *sanction*). Takođe smo videli primere za semantički prekid, kada dolazi do potpune izmene prvobitnog značenja te pravno značenje potpuno izoluje reč (*minute*, *grosse*).

Sinonimija je takođe izuzetno čest fenomen u jeziku prava. Kao što smo napomenuli, apsolutni sinonimi su izuzetno retki (*magistrats du parquet* i *magistrats debout*) ali je veoma frekventna parcijalna sinonimija kao u primerima iz jezika krivičnog prava: *emprisonnement-réclusion-prison*; *prevenu-accusé-inculpé*; *tribunal-cour*; *jugement-arrêt*.

Analiza korpusa pokazala je i da se kod nekih od najfrekventnijih reči u jeziku prava ispoljava istovremeno nekoliko pojava, kao što su *appel* (spoljašnja polisemija, unutrašnja polisemija), *avocat* (homonimija, polisemija, sinonimija), *jugement* (spoljašnja polisemija, sinonimija) ili *arrêt* (spoljašnja i unutrašnja polisemija, sinonimija).

Uzroci za postojanje ovih pojava u jeziku struke i pored potrebe za monoreferentnošću su različiti. Kada je reč sinonimiji jedan od njih je da ulogu nominatora u jeziku struke najčešće imaju stručnjaci iz različitih disciplina koji često, nezadovoljni postojećim terminima, uvode novi kako bi adekvatnije imenovali neki pojam ili pojavu. Posledica ovakvog postupka je gomilanje termina istog značenja. Kada je reč o polisemiji ona je neizostavna posledica jezičke ekonomije i prirodno je da se javlja kako u opštem jeziku tako i u jeziku prava, koji, kao što smo rekli ne predstavlja zaseban jezik niti autonomnu celinu nego specifičan upotrebnii varijetet opšteg jezika. Polisemija iziskuje da prevodilac izuzetno dobro poznaje nijanse u značenju polisemne lekseme na stranom jeziku kako bi u prevodu na maternji jezik pronašao

najbolji ekvivalent. Sinonimija takođe iziskuje od prevodioca savršeno poznavanje svih nijansi značenja sinonima, konsultovanje većeg broja izvora, jednojezičnih, dvojezičnih i specijalizovanih stručnih rečnika i priručnika. Dodatnu teškoću predstavlja činjenica da se polisemija i sinonimija ispoljavaju na najfrekventnijim rečima jezika prava a jedan od najboljih primera za to je reč *sudija*. Već smo spomenuli da u francuskom jeziku odgovaraju termini *juge* i *magistrat*. Međutim dok je imenica *juge* karakteristična za opšti jezik ili pravno relevantni govor građana u širem značenju (osoba koja sudi), *magistrat* u užem smislu označava samo profesionalne sudije, odnosno sudije koji sude u redovnim sudovima. Stoga se za osobe koje nisu profesionalne sudije ne može koristiti termin *magistrat* nego neki od sledećih termina: *juge consulaire* (koji sudi u privrednom sudu - *tribunal de commerce*), *conseiller prud hommal* (u sudu za radne sporove - *Conseil de prud'hommes*) ili *conseiller* (u upravnom sudu). Ako imamo u vidu da reč *conseiller* na srpskom znači *savetnik* jasno je koliko je prevođenje pravnih tekstova kompleksno i koliko prevodilac mora da poznaje samu materiju da bi pronašao odgovarajući termin, jer kao što vidimo *juge* ne mora biti *magistrat* kao što ni *magistrat* ne mora uopšte biti *juge* (sudija) jer može biti *magistrat du parquet* (tužilac).

Svakako da specijalizovani rečnici pravnih termina kao što su navedeni *Vocabulaire juridique* ili *Guide du langage juridique* predstavljaju veliku pomoć. Pored toga veoma je značajna izrada ličnih glosara i pretraživanje uporednih korpusa. Jedan od njih je ParCoLab¹, paralelni korpus od 32.000.000 reči koji sadrži izvorne tekstove i njihove prevode na srpski, francuski, engleski i španski pri čemu su prikupljeni tekstovi upareni na nivou pasusa i rečenica, što znači da su svaki pasus i svaka rečenica određenog izvornog teksta poravnati s odgovarajućim prevodom na ostala tri jezika. Pouzdanost uparivanja, koja je postignuta ručnom proverom, jedna je od najbitnijih prednosti ovog korpusa koji pored opšteg jezika sadrži i veliki broj uparenih odrednica iz oblasti prava. Spomenimo i „Priručnik za prevođenje pravnih akata Evropske unije“ koji je izdala Kancelarija za evropske integracije, koji pored najznačajnijih termina i izraza na srpskom, francuskom, engleskom i nemačkom sadrži i odlomke različitih pravnih akata na srpskom i engleskom jeziku kao i uputstva za pisanje pojedinih akata (Priručnik za prevođenje akata EU, 2009).

Ovo su, naravno, samo neki od mogućih odgovora na izazov koji ova semantička pojava predstavlja kako za lingviste tako i za pravnike, odnosno za sve one koji se bave prevođenjem, komparativnom analizom i tumačenjem pravnih tekstova.

¹ <http://parcolab.univ-tlse2.fr/sr/>

LITERATURA

- Bissardion, S. (2009). *Guide du langage juridique 3eme edition*. Paris: LexisNexis
- Bouveret, M. (1998). Approche de la dénomination en langue spécialisée. *Meta : journal des traducteurs / Meta: Translators' Journal*, 43(3), 393–410.
<https://doi.org/10.7202/002130ar>
- Bréal, M. (2005). *Essai de semantique 2005*. Limoge: Lambert-Lucas.
- Bugarski, R. (1997). *Jezik u kontekstu*. Beograd: Čigoja štampa.
- Bugarski, R. (2007). *Lingvistika u primeni*. Beograd: Čigoja štampa.
- Cornu G. (2004) *Vocabulaire juridique*. Paris:Quadrige/PUF.
- Cornu, G. (2005). *Linguistique juridique*, 3e édition, Paris: Montchrestien.
- Jakimovska, S. (2012). La terminologie et les relations sémantiques dans la langue de droit. U: *Les études françaises aujourd'hui*. Beograd: Filološki fakultet, 325-337.
- Jovanović, J. i Todorović, S. (2002). *Rečnih pravnih termina srpsko-englesko-francuski*. Beograd: Savremena administracija.
- Lyons, J. (1978). *Eléments de semantique*. Paris : Larousse.
- Luković, M. (1994). *Razvoj srpskog pravnog stila*. Beograd: Službeni glasnik.
- Maksimović, E. (2006). Jezik u pravu. U: *Pravo i jezik*. Kragujevac: Pravni fakultet univerziteta u Kragujevcu, Institut za pravne i društvene nauke, 163-173.
- Podgorac, T. (2006). Složenost odnosa prava i jezika. U: *Pravo i jezik*. Kragujevac: Pravni fakultet univerziteta u Kragujevcu, Institut za pravne i društvene nauke, 131-148.
- Taboroši, S. (2006) Jezik u pravu. U: *Pravo i jezik*. Kragujevac: Pravni fakultet univerziteta u Kragujevcu, Institut za pravne i društvene nauke, 29-41.
- Tošović, B. (1988). *Funkcionalni stilovi*. Sarajevo: Svjetlost.
- Šipka, D. (1998). *Osnovi leksikologije i srodnih disciplina*. Novi Sad: Matica srpska, Odeljenje za književnost i jezik.
- Vušović, O. (2013) Vocabulaire du droit pénal français : cas de polysémie externe. U : *Linguistica LIII/2(ZWISCHEN) Sprache und recht (entre) la langue et le droit*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 211-225
- Visković, N. (1989). *Jezik prava*. Zagreb: ITRO Naprijed.
- Wroblewski, J. (1988). Les langages juridiques, une typologie. U: *Droit et société* 8-1988. Paris: Lextenso, 15-30.
- Priručnik za prevođenje akata EU (2009). Beograd: Republika Srbija, Vlada, Kancelarija za evropske integracije.

SEMANTIC CHALLENGES OF THE LANGUAGE OF CRIMINAL LAW

Katarina Radojković Ilić, PhD^a

The language of law, as well as other professional languages, has specific characteristics at morphosyntactic, pragmatic, and lexical level. The paper analyzes the semantic relations that exist in the French language of law. Legal texts from the field of French criminal law, primarily the Criminal Code and the Code of Criminal Procedure, served as the corpus for our research. One of the goals was to determine whether synonymy, polysemy and homonymy are widespread phenomena in the language of law, bearing in mind that, like any sociolect, the language of law strives for univocity and precision of terms. The analysis showed that all semantic relations that exist in general language are present in the language of law as well. While homonymy is a less common, synonymy is very pronounced, and besides external polysemy, when a word can have one meaning in general language and another in the language of law, there is also internal polysemy, which manifests in a way that a word can have different meanings in different legal subgenres which represents a particular challenge both for the creation, interpretation and application of law as well as for the comparative analysis and translation of legal texts.

KEYWORDS: *language of law, criminal law, semantic relations, legal terminology*

© 2024 by authors

This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International

^a LSP teacher, University of Belgrade - Faculty of Law.